

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ**



**Факультет менеджменту та права**

*Кафедра права*

**ДЕМ'ЯНЧУК Ю. В.**

**АГРАРНЕ ПРАВО**

**Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів першого  
(бакалаврського) рівня вищої освіти за галуззю знань – 08 Право.  
Спеціальність – 081 Право, освітньо-професійної програми – Право**

2023 рік

Дем'янчук Ю. В. Аграрне право. Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за галуззю знань – 08 Право. Спеціальність – 081 Право, освітньо-професійної програми – Право, 2023 р. 26 с.

**Розробники:** Дем'янчук Ю. В., доцент кафедри права, доктор юридичних наук, доцент. Вінницький національний аграрний університет.

**Рецензенти:** Маньгора Т.В. кандидат юридичних наук, доцент, Вінницький національний аграрний університет.

Добренька Н.В. кандидат юридичних наук, доцент, Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти „Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” Білоцерківського інституту економіки та управління.

Затверджено до видання науково-методичною комісією ВНАУ  
(протокол № 6 від 15 березня 2023 р.)  
за поданням навчально-методичної комісії факультету менеджменту та  
права  
(протокол № 7 від 13 березня 2023 р.)

## ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Мета і завдання дисципліни.....	5
2. Теми та зміст самостійної роботи студентів.....	6
3. Контрольні питання для самоперевірки.....	15
4. Тестові завдання з дисципліни.....	18
5. Форми контролю знань.....	22
6. Рекомендовані джерела та література.....	22
7. Інформаційні ресурси.....	25

## Передмова

Реформування аграрного сектора економіки в Україні взаємопов'язано із зміною суті та характеру відносин власності на землю та майно, із оптимальним використанням аграрно-договірних відносин, із вирішенням проблем взаємодії аграрного виробництва та навколишнього природного середовища, ефективного використання земельних ресурсів тощо. Все це потребує адекватного правового врегулювання з метою створення належних юридичних гарантій створення та діяльності суб'єктів сільськогосподарського виробництва.

Навчальна дисципліна «Аграрне право» є складовою циклу професійної підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього ступеня спеціальності 081 «Право».

Дисципліна «Аграрне право» спрямована на розвиток у студентської молоді аграрно-правового мислення, а також закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань їхньої майбутньої практичної діяльності щодо захисту прав та інтересів виробників сільськогосподарської продукції.

«Аграрне право» як навчальна дисципліна є складовою навчальних дисциплін еколого-правового циклу та органічно пов'язана з такими дисциплінами як: «Земельне право», «Екологічне право України», «Господарське право України».

Одним із напрямків опанування системи знань щодо регулювання правовідносин у сфері природокористування є самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів являє собою складову і невід'ємну частину навчального процесу. Головною метою самостійної роботи є засвоєння навчального матеріалу, а також виховання у студентів адекватності самооцінки успіхів, досягнень, прищеплення навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Дані методичні вказівки для самостійної роботи розраховані для студентів, що вивчають курс «Аграрне право».

Мета завдань – розвинути здібності та потреби студентів самостійно здобувати знання й уміння в процесі навчання, а також допомогти студентам у роботі над курсом у цілому.

Перш ніж приступити до виконання завдання, студентам необхідно ретельно вивчити зміст і визначити коло питань, на які його розраховано. Потім треба ознайомитись із суттю визначення кола питань у підручниках, додаткових літературних і нормативних джерелах.

Необхідно зазначити, що самостійна робота студентів передбачає такі види: робота з літературним і нормативним матеріалом (підручники, навчальні посібники, довідники, статті в журналах тощо); пошук літератури в каталогах бібліотеки, бібліографічних списках до літературних джерел, а також самостійний пошук інформації.

Завдання до самостійної роботи з курсу «Аграрне право» передбачають самостійне опрацювання нормативних документів, виконання завдань.

## 1. Мета і завдання дисципліни «Аграрне право»

**Метою вивчення навчальної дисципліни «Аграрне право» є формування у студентів системи знань щодо основних правових засад регулювання аграрних правовідносин з приводу забезпечення виробництва, переробки та реалізації продукції рослинного та тваринного походження.**

### **Завдання:**

- висвітлити основні теоретичні положення у сфері правового регулювання відносин щодо виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції;
- проаналізувати значення державно-правового регулювання та управління в процесі виробництва сільськогосподарської продукції та забезпечення продовольчої безпеки;
- розкрити та проаналізувати правовий статус суб'єктів господарювання у сільському господарстві;
- спонукати студентів до оволодіння необхідною системою знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності щодо забезпечення правопорядку у процесі виробництва сільськогосподарської продукції та охорони земель сільськогосподарського призначення.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

### **знати:**

- діюче аграрне законодавство;
- основні принципи і завдання аграрного законодавства;
- особливості державно-правового регулювання аграрних відносин; - правовий режим земель сільськогосподарського призначення;
- законодавчі засади раціонального використання земель та інших природних ресурсів у сільському господарстві;
- особливості правового регулювання сільськогосподарської діяльності.

### **вміти:**

- тлумачити норми аграрного законодавства;
- застосовувати правові норми щодо регулювання відносин у сфері виробництва сільськогосподарської продукції;
- узагальнювати практику застосування діючого законодавства у сфері раціонального використання природних ресурсів у сільському господарстві;
- володіти навичками щодо самостійного розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією норм аграрного права.

## 2. Теми та зміст самостійної роботи студентів

### Атестація 1. Поняття, предмет аграрного права України

#### Тема № 1: Поняття аграрного права України

**Мета:** ознайомлення з основними теоретичними положеннями та поняттями щодо предмета, методів та принципів аграрного права.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Відносини, що становлять предмет аграрного права.
2. Історичні витоки аграрного права України та його правонаступництво.
3. Принципи аграрного права України.
4. Співвідношення аграрного права з іншими галузями права.
5. Функції аграрного права.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві».
2. Встановити коло суспільних відносин, що регулюються нормами аграрного права.
3. Скласти структурно-логічну схему видів джерел екологічного права за критерієм їх юридичної сили.
4. Підготувати реферати з наступних питань:
  - 1) Функції аграрного права України.
  - 2) Аграрне право в юридичній науці України.
  - 3) Аграрне і екологічне право України: питання співвідношення і взаємодії.

Вирішити ситуацію:

Сім'я членів сільськогосподарського кооперативу Волощук вирішила вийти із кооперативу і організувати фермерське господарство. На засіданні правління кооперативу його голова рекомендував дати дозвіл на вихід із кооперативу Волощуку А., а іншим членам його сім'ї не виходити з кооперативу, а брати часткову участь в роботі фермерського господарства.

Чи правомірна ця рекомендація? Хто може бути членом фермерського господарства? Чи можна бути їм на правах часткової зайнятості?

Форма контролю: опитування, вирішення тестових завдань.

#### Тема № 2: Суб'єкти аграрного права України

**Мета:** зосередити увагу студентів на особливостях утворення та функціонування суб'єктів аграрного виробництва.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та класифікація суб'єктів сільськогосподарського виробництва.
2. Особливості правового статусу підприємств кооперативного типу.
3. Правовий статус сільськогосподарських корпоративних підприємств.
4. Поняття та особливості правового становища державних

сільськогосподарських підприємств.

5. Правові підстави припинення діяльності суб'єктів аграрного права.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію», Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про акціонерні товариства», Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».
2. Скласти структурно-логічну схему суб'єктів аграрного права.

Вирішити ситуацію:

Сім'я членів сільськогосподарського кооперативу Волощук вирішила вийти із кооперативу і організувати фермерське господарство. На засіданні правління кооперативу його голова рекомендував дати дозвіл на вихід із кооперативу Волощуку А., а іншим членам його сім'ї не виходити з кооперативу, а брати часткову участь в роботі фермерського господарства.

Чи правомірна ця рекомендація? Хто може бути членом фермерського господарства? Чи можна бути їм на правах часткової зайнятості?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

### **Тема № 3: Державно-правове регулювання сільського господарства**

**Мета:** визначення юридичної природи поняття управління в галузі виробництва сільськогосподарської продукції, характеристика його принципів; класифікація системи органів управління.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття державно-правового регулювання сільського господарства.
2. Зміст державно-правового регулювання сільського господарства.
3. Форми та методи державно-правового регулювання сільського господарства.
4. Інституційно-функціональне забезпечення господарської діяльності у сільському господарстві
5. Система органів управління в виробництві, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

Завдання:

1. Опрацювати Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України затвердженим постановою Кабінету Міністрів України в редакції від 11 вересня 2019 року № 838.

2. Опрацювати Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затверджене постановою Кабінету Міністрів від 2 вересня 2015 року № 667.

3. Підготувати реферати з наступних питань:

- 1) Повноваження органів управління у сільському господарстві.
- 2) Функціонально-правове забезпечення управління в аграрній сфері.
- 3) Управління як засіб реалізації законодавства в галузі виробництва,

переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

Вирішити ситуацію:

Сім'я членів сільськогосподарського кооперативу Волощук вирішила вийти із кооперативу і організувати фермерське господарство. На засіданні правління кооперативу його голова рекомендував дати дозвіл на вихід із кооперативу Волощуку А., а іншим членам його сім'ї не виходити з кооперативу, а брати часткову участь в роботі фермерського господарства.

Чи правомірна ця рекомендація? Хто може бути членом фермерського господарства? Чи можна бути їм на правах часткової зайнятості?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

**Тема № 4: Правове становище сільськогосподарських кооперативів**

**Мета:** з'ясувати поняття сільськогосподарського кооперативу, виокремлення характерних ознак сільськогосподарських кооперативів, характеристика правовідносин сільськогосподарських кооперативів.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та види сільськогосподарського кооперативу.
2. Особливості виробничого та обслуговуючого сільськогосподарського кооперативу.
3. Порядок створення сільськогосподарського кооперативу.
4. Принципи діяльності сільськогосподарського кооперативу.
5. Правовий режим земель сільськогосподарського кооперативу.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію».
2. Скласти структурно-логічну схему членських прав та обов'язків.
3. Підготувати реферати з наступних питань:
  - 1) Поняття права членства в сільськогосподарських підприємствах кооперативного типу.
  - 2) Підстави виникнення та припинення права членства в сільськогосподарських підприємствах кооперативного типу.
  - 3) Права та обов'язки членів підприємства кооперативного типу.

Вирішити ситуацію:

Сім'я членів сільськогосподарського кооперативу Волощук вирішила вийти із кооперативу і організувати фермерське господарство. На засіданні правління кооперативу його голова рекомендував дати дозвіл на вихід із кооперативу Волощуку А., а іншим членам його сім'ї не виходити з кооперативу, а брати часткову участь в роботі фермерського господарства.

Чи правомірна ця рекомендація? Хто може бути членом фермерського господарства? Чи можна бути їм на правах часткової зайнятості?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.



## **Тема № 5: Правове становище фермерського господарства**

**Мета:** з'ясувати підстави та порядок утворення фермерського господарства. Проаналізувати особливості правового становища зазначеного суб'єкта.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття фермерського господарства, його правові ознаки.
2. Порядок створення фермерського господарства.
3. Права та обов'язки членів фермерського господарства.
4. Регулювання земельних відносин фермерського господарства.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про фермерське господарство».
2. Скласти структурно-логічну схему членських прав та обов'язків.
3. Визначити правові форми використання земель фермерським господарством.

Вирішити ситуацію:

Сім'я членів сільськогосподарського кооперативу Волощук вирішила вийти із кооперативу і організувати фермерське господарство. На засіданні правління кооперативу його голова рекомендував дати дозвіл на вихід із кооперативу Волощуку А., а іншим членам його сім'ї не виходити з кооперативу, а брати часткову участь в роботі фермерського господарства.

Чи правомірна ця рекомендація? Хто може бути членом фермерського господарства? Чи можна бути їм на правах часткової зайнятості?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

## **Тема № 6: Правове становище особистого селянського господарства**

**Мета:** з'ясувати підстави та порядок формування майна особистого селянського господарства, особливості регулювання майнових правовідносин.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття правового режиму майна особистого селянського господарства.
2. Склад майна особистого селянського господарства.
3. Майнові права та обов'язки членів особистого селянського господарства.
4. Регулювання майнових відносин особистого селянського господарства.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про особисте селянське господарство».
2. Скласти структурно-логічну схему майнових прав та обов'язків членів особистого селянського господарства.
3. Розкрити поняття категорій: а) право володіння; б) право користування; в) право розпорядження.

Вирішити ситуацію:

Сім'я членів сільськогосподарського кооперативу Волощук вирішила

вийти із кооперативу і організувати фермерське господарство. На засіданні правління кооперативу його голова рекомендував дати дозвіл на вихід із кооперативу Волощуку А., а іншим членам його сім'ї не виходити з кооперативу, а брати часткову участь в роботі фермерського господарства.

Чи правомірна ця рекомендація? Хто може бути членом фермерського господарства? Чи можна бути їм на правах часткової зайнятості?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

## **Тема № 7: Правове регулювання виробничо-господарської діяльності аграрних товаровиробників**

**Мета:** визначити правові засади регулювання виробничо-господарської та фінансової діяльності аграрних підприємств.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття виробничо-господарської діяльності аграрних товаровиробників.
2. Особливості господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників
3. Правове регулювання спеціалізації сільськогосподарського виробництва.
4. Правове забезпечення якості та безпечності сільськогосподарської

продукції.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».
2. Визначити особливості виробничо-господарської діяльності в аграрній сфері.
3. Визначити принципи господарювання у сільському господарстві.

Вирішити ситуацію:

Сільськогосподарський виробничий кооператив вирішив відкрити в районному центрі майстерню по виготовленню кошиків із лози та сувенірних виробів, а також магазин по реалізації цієї продукції. Для цього кооператив орендував у районному центрі приміщення, уклав трудові договори з місцевими жителями, а сировину завозив у майстерню із кооперативу.

Чи законна така діяльність кооперативу? Які правові умови і порядок створення підсобних підприємств і промислів?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

**Атестація 2. Правове регулювання відносин у сільському господарстві**

## **Тема № 8: Правовий режим земель сільськогосподарського призначення**

**Мета:** з'ясувати місце земель сільськогосподарського призначення серед інших категорій земель України, визначити їх пріоритетне значення.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення.
2. Правові форми використання земель в аграрному виробництві.
3. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення як принцип законодавства у сфері регулювання земельних відносин.
4. Правова охорона земель сільськогосподарського призначення.
5. Відповідальність за порушення вимог щодо цільового використання земель сільськогосподарського призначення.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Вирішити ситуацію:

Одержавши земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства площею 2 га, громадянин В. уклав письмовий договір з громадянином Р., за яким передав останньому у користування земельну ділянку. Угодою передбачено, що Р. буде передавати В. половину зібраного врожаю. Укладання такого договору Єршов пояснював своєю хворобою, яка не дає йому можливості особисто обробляти земельну ділянку.

Через два місяці Р. за згодою В. збудував на цій земельній ділянці теплицю. Сільська Рада винесла рішення про вилучення з користування В. земельної ділянки.

В. звернувся зі скаргою до суду.

- 1) Визначити коло правовідносин.
- 2) Чи підлягає позов задоволенню?
- 3) Вирішити справу.

Форма контролю: опитування, вирішення завдань, вирішення тестових завдань.

## **Тема № 9: Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві**

*Мета:* опрацювуючи тему, необхідно звернути увагу на визначення правових засад та видів природокористування у сільському господарстві, з'ясування організаційно-правових форм використання природних ресурсів у сільському господарстві, виокремлення повноважень користувачів природними ресурсами.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Правові форми використання природних ресурсів у сільському господарстві.
2. Правове регулювання водокористування у сільському господарстві.
3. Правове регулювання лісокористування у сільському господарстві.
4. Правове регулювання використання корисних копалин для потреб сільського господарства.

5. Юридична відповідальність за порушення вимог ефективного природокористування у сфері сільськогосподарського виробництва.

Завдання:

1. Скласти структурно-логічну схему правових форм використання земель та інших природних ресурсів у сільському господарстві.

2. Визначити правові ознаки побічного лісокористування.

Вирішити ситуацію:

Сільськогосподарський виробничий кооператив вирішив відкрити в районному центрі майстерню по виготовленню кошиків із лози та сувенірних виробів, а також магазин по реалізації цієї продукції. Для цього кооператив орендував у районному центрі приміщення, уклав трудові договори з місцевими жителями, а сировину завозив у майстерню із кооперативу.

Чи законна така діяльність кооперативу?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових та письмових завдань.

**Тема № 10: Правове регулювання трудових відносин у сільському господарстві**

*Мета:* опрацюючи тему, необхідно розглянути визначення особливостей правового регулювання трудових правовідносин сільськогосподарських працівників; характеристика особливостей правового регулювання організації та дисципліни праці в сільськогосподарських підприємствах.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та особливості трудових правовідносин в АПК.

2. Організація та дисципліна праці в сільськогосподарських підприємствах.

3. Правова регламентація правил внутрішнього трудового розпорядку.

4. Відповідальність сільськогосподарських працівників.

Завдання:

1. Опрацювати Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України затвердженим постановою Кабінету Міністрів України в редакції від 11 вересня 2019 року № 838.

2. Опрацювати Закон України «Про охорону праці».

3. Підготувати реферати з наступних питань:

1) Особливості правового регулювання трудових відносин у сільському господарстві.

2) Правове регулювання організації та дисципліни праці.

3) Правове регулювання дисциплінарної та матеріальної відповідальності сільськогосподарських працівників.

Вирішити ситуацію:

Сільськогосподарський виробничий кооператив вирішив відкрити в районному центрі майстерню по виготовленню кошиків із лози та сувенірних виробів, а також магазин по реалізації цієї продукції. Для цього кооператив

орендував у районному центрі приміщення, уклав трудові договори з місцевими жителями, а сировину завозив у майстерню із кооперативу.

Чи законна така діяльність кооперативу?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

### **Тема № 11: Договірні відносини у сільському господарстві**

**Мета:** зосередити увагу студентів на характеристиці аграрно-договірних зобов'язань, визначити основні види договірних відносин у сільському господарстві.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття договірних відносин у сільському господарстві.
2. Види договірних відносин у сільському господарстві.
3. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань.
4. Господарсько-правові санкції за невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань.

Завдання:

1. Опрацювати Господарський кодекс України в частині положень щодо господарсько-правової відповідальності.
2. Визначити особливості відшкодування збитків у сфері господарсько-правових відносин.
3. Визначити істотні умови договору контрактації сільськогосподарської продукції.

Вирішити ситуацію:

Сільськогосподарський виробничий кооператив вирішив відкрити в районному центрі майстерню по виготовленню кошиків із лози та сувенірних виробів, а також магазин по реалізації цієї продукції. Для цього кооператив орендував у районному центрі приміщення, уклав трудові договори з місцевими жителями, а сировину завозив у майстерню із кооперативу.

Чи законна така діяльність кооперативу?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

### **Тема № 12: Правове забезпечення екологічної безпеки в сільському господарстві**

**Мета:** визначення основних ризиків діяльності у сфері сільськогосподарського виробництва, які зумовлюють наявність екологічних небезпек; їх правове регулювання.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття екологічної безпеки та її ознаки.
2. Поняття екологічної безпеки у сільському господарстві.
3. Поняття екологічного ризику у сільському господарстві.

4. Проблеми хімізації сільськогосподарського виробництва.
5. Проблеми поводження з відходами сільського господарства.

Завдання:

1. Визначити ознаки екологічних ризиків у сільському господарстві.
2. Визначити в яких межах повинно здійснюватися забезпечення екологічної безпеки у сільському господарстві.
3. Підготувати реферати з наступних питань:
  - 1) Поняття екологічної безпеки та її ознаки.
  - 2) Правове регулювання хімізації сільськогосподарського виробництва.
  - 3) Правове регулювання поводження з відходами сільського господарства.
  - 4) Проблеми ведення органічного землеробства.

Вирішити ситуацію:

Сільськогосподарський виробничий кооператив вирішив відкрити в районному центрі майстерню по виготовленню кошиків із лози та сувенірних виробів, а також магазин по реалізації цієї продукції. Для цього кооператив орендував у районному центрі приміщення, уклав трудові договори з місцевими жителями, а сировину завозив у майстерню із кооперативу.

Чи законна така діяльність кооперативу?

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

**Тема № 13: Правове регулювання здійснення окремих видів сільськогосподарської діяльності**

*Мета:* характеристика правового регулювання виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств та спеціалізації сільськогосподарського виробництва, окремих видів сільськогосподарської діяльності.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Правове регулювання рослинництва.
2. Правове регулювання тваринництва.
3. Правове регулювання діяльності у сфері аквакультури.

Завдання:

1. Визначити особливості правового регулювання насінництва та розсадництва.
2. Опрацювати Закон України «Про аквакультуру», «Про захист тварин від жорстокого поводження».
3. Підготувати наукові доповіді з наступних питань:
  - 1) Правове регулювання використання тварин у сільському господарстві.
  - 2) Правова охорона сільськогосподарських тварин.
  - 3) Правові засади виноградарства.
  - 4) Правові основи діяльності у сфері аквакультури.

Вирішити ситуацію:

Сільськогосподарський виробничий кооператив вирішив відкрити в районному центрі майстерню по виготовленню кошиків із лози та сувенірних

виробів, а також магазин по реалізації цієї продукції. Для цього кооператив орендував у районному центрі приміщення, уклав трудові договори з місцевими жителями, а сировину завозив у майстерню із кооперативу.

Чи законна така діяльність кооперативу?

Форма контролю: опитування, виконання тестових завдань, виконання письмових завдань.

#### **Тема № 14: Організаційно-правове забезпечення соціального розвитку села**

*Мета:* з'ясувати правові засади основних напрямків розвитку соціальної інфраструктури села, правове та організаційне забезпечення соціального розвитку села.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Правове забезпечення наукових досліджень, підготовки кадрів для села та зайнятості сільського населення.
2. Правове регулювання розвитку житлово-комунального господарств на селі.
3. Правове регулювання розвитку шляхового будівництва на селі.
4. Правове забезпечення розвитку культурно-побутового та спортивно-оздоровчого обслуговування жителів сільської місцевості.

Завдання:

Опрацювати Закон України «Про аквакультуру», «Про захист тварин від жорстокого поводження».

Вирішити ситуацію:

Сільськогосподарський виробничий кооператив вирішив відкрити в районному центрі майстерню по виготовленню кошиків із лози та сувенірних виробів, а також магазин по реалізації цієї продукції. Для цього кооператив орендував у районному центрі приміщення, уклав трудові договори з місцевими жителями, а сировину завозив у майстерню із кооперативу.

Чи законна така діяльність кооперативу?

Форма контролю: опитування, опрацювання юридичної літератури.

### **3. Контрольні запитання для самоперевірки з дисципліни «Аграрне право України»**

1. Поняття та предмет аграрного права України.
2. Поняття аграрного права як галузі права, науки та навчальної дисципліни.
3. Методи правового регулювання в аграрному праві.
4. Принципи аграрного права України.
5. Система аграрного права.
6. Функції аграрного права.
7. Загальна характеристика джерел аграрного права України.
8. Конституція України – правова основа джерел аграрного права.
9. Закони України як джерела аграрного права.
10. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права.

11. Внутрішньогосподарські локальні нормативні акти як джерела аграрного права.
12. Поняття, види та особливості аграрних правовідносин.
13. Внутрішні аграрні правовідносини.
14. Зовнішні аграрні правовідносини.
15. Структура аграрних правовідносин.
16. Поняття і класифікація суб'єктів аграрного права.
17. Особливості правового статусу аграрних підприємств кооперативного типу.
18. Особливості правового статусу аграрних підприємств корпоративного типу.
19. Особливості припинення діяльності сільськогосподарських підприємств.
20. Правові засади державної регулятивної діяльності в сільському господарстві.
21. Форми й методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві.
22. Система й повноваження державних органів, що здійснюють регулювання сільського господарства.
23. Органи державного контролю в АПК.
24. Поняття права членства в сільськогосподарських підприємствах кооперативного типу.
25. Правовий статус громадян як засновників та учасників сільськогосподарських підприємств корпоративного типу.
26. Правовий статус найманих працівників у сільському господарстві.
27. Поняття, основні риси сільськогосподарських кооперативів та їх види.
28. Порядок управління в сільськогосподарських кооперативах.
29. Членство в сільськогосподарських кооперативах.
30. Правовий режим майна та землі в сільськогосподарських кооперативах.
31. Правові засади реорганізації та ліквідації сільськогосподарських кооперативів.
32. Поняття фермерського господарства, його правові ознаки.
33. Порядок створення фермерського господарства.
34. Повноваження членів фермерського господарства.
35. Земельні правовідносини у фермерському господарстві.
36. Майнові правовідносини у фермерському господарстві.
37. Правове регулювання господарської діяльності фермерського господарства.
38. Підстави припинення діяльності фермерського господарства.
39. Поняття та загальна характеристика правового становища державних і комунальних сільськогосподарських підприємств.
40. Особливості здійснення господарської діяльності державними та комунальними сільськогосподарськими підприємствами.
41. Правовий режим майна державних сільськогосподарських підприємств.
42. Правовий режим земель державних сільськогосподарських підприємств.
43. Правові засади управлінської діяльності на державних сільськогосподарських підприємствах.
44. Поняття та ознаки особистого селянського господарства.
45. Правовий режим майна особистого селянського господарства.



46. Правовий режим земель особистого селянського господарства.
47. Повноваження членів особистого селянського господарства.
48. Державна підтримка особистих селянських господарств.
49. Договірні відносини особистих селянських господарств.
50. Поняття соціального розвитку села та його правове забезпечення.
51. Правовий режим об'єктів соціальної сфери села.
52. Правове забезпечення підготовки кадрів для села та зайнятості сільського населення.
53. Правове регулювання житлово-комунального та дорожнього господарства на селі.
54. Правове регулювання культурно-побутового та спортивно-оздоровчого забезпечення жителів села.
55. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення.
56. Поняття та особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
57. Суб'єкти сільськогосподарського землекористування.
58. Права та обов'язки сільськогосподарських землекористувачів.
59. Правова охорона земель сільськогосподарського призначення.
60. Поняття виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств та її правове регулювання.
61. Правове регулювання спеціалізації сільськогосподарського виробництва.
62. Поняття та загальна характеристика правового забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції.
63. Державно-правове регулювання відносин щодо забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції.
64. Відповідальність виробників щодо забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції.
65. Правове регулювання фінансової діяльності аграрних підприємств.
66. Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві.
67. Правові форми використання земель та інших природних ресурсів у сільському господарстві.
68. Правове регулювання окремих видів природокористування у сільському господарстві.
69. Правове регулювання охорони довкілля у сільському господарстві.
70. Правова охорона ґрунтів та інших природних ресурсів у сільському господарстві.
71. Поняття та види договірних відносин у сільському господарстві.
72. Договори у сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників.
73. Договори виробничо-технічного обслуговування сільськогосподарських товаровиробників.
74. Договори у сфері реалізації сільськогосподарської продукції.
75. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань у сфері аграрного виробництва.

76. Дисциплінарна відповідальність сільськогосподарських працівників.
77. Матеріальна відповідальність сільськогосподарських працівників.
78. Особливості дисциплінарної та матеріальної відповідальності сільськогосподарських працівників.
79. Відшкодування збитків, що сталися внаслідок загибелі або розкрадання худоби та птиці.
80. Правове регулювання здійснення окремих видів сільськогосподарської діяльності.
81. Правове регулювання тваринництва.
82. Правове регулювання рослинництва.
83. Характеристика законодавства щодо регулювання окремих видів сільськогосподарської діяльності.
84. Правове регулювання діяльності підсобних підприємств та промислів у сільському господарстві.
85. Особливості регулювання трудових відносин у сільському господарстві.
86. Особливості правового регулювання оплати праці у сільському господарстві.
87. Правове регулювання охорони праці в сільському господарстві.
88. Правове забезпечення дисципліни праці в аграрних підприємствах.
89. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств.
90. Правове забезпечення екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського виробництва.

#### **4. Тестові завдання з дисципліни «Аграрне право»**

##### **1) Що таке предмет аграрного права?**

- а) суспільні відносини;
- б) суспільні відносини, що складаються у самому виробництві сільськогосподарської продукції;
- в) комплекс різноманітних, але взаємопов'язаних між собою відносин у сфері сільськогосподарського виробництва.

##### **2) Які методи притаманні аграрному праву:**

- а) заборони;
- б) заборони, приписів, дозволу;
- в) загальні і специфічні.

##### **3) Принципи аграрного права.**

- а) взаємозв'язок земельних та трудових правовідносин;
- б) рівність учасників аграрних правовідносин;
- в) рівність сторін договору.

##### **4) Що собою являє система аграрного права?**

- а) це структура підгалузі права, що регулює суспільні відносини;
- б) це структура галузі права, яка характеризується науково обґрунтованим, логічно послідовними розміщенням аграрно-правових інститутів;
- в) це сукупність аграрно-правових інститутів, норми яких регулюють відносини у галузі аграрного виробництва і використання ресурсів.

**5) Аграрне право це:**

- а) підгалузь;
- б) комплексна галузь;
- в) правовий інститут.

**6) Які функції аграрного права?**

- а) функція позитивного регулювання, охоронна функція, виховна функція;
- б) правотворча функція;
- в) адміністративно-правова функція.

**7) Аграрне право України є правонаступником:**

- а) колгоспного права;
- б) сільськогосподарського права;
- в) господарського права.

**8) Система аграрного права складається із:**

- а) правових інститутів;
- б) законодавчих актів;
- в) підзаконних актів.

**9) Диспозитивний характер мають наступні методи правового регулювання аграрних відносин:**

- а) припису;
- б) локальної правотворчості;
- в) рекомендацій.

**10) Що таке джерела аграрного права?**

- а) уніфіковані й диференційовані акти правотворчості відповідних державних органів, Президента України, суб'єктів аграрного підприємництва;
- б) правові норми, що вміщені в законах;
- в) законодавчі акти, що містять норми аграрного права, а також норми, які є в інших галузях національного і міжнародного законодавства, в тій їх частині, в якій вони регулюють аграрні відносини.

**11) Що таке уніфіковані нормативні акти?**

- а) закони спеціального характеру;
- б) закони загального характеру;
- в) локальні нормативно-правові акти.

**12) Які нормативні акти є диференційованими?**

- а) Земельний кодекс України;
- б) Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію»;
- в) Закон України «Про особисте селянське господарство»;
- г) Цивільний кодекс України.

**13) З якого моменту набуває юридичної сили статут господарства?**

- а) після затвердження його загальними зборами;
- б) після державної реєстрації;
- в) після підписання його засновниками.

**14) Які законодавчі акти є джерелом аграрного права?**

- а) Кримінально-процесуальний кодекс України;
- б) Закон України «Про племінне тваринництво»;

в) Господарський кодекс України.

**15) В яких межах діють і мають юридичну силу локальні нормативні акти?**

- а) в межах підприємства, яке їх прийняло;
- б) в межах району, в якому знаходиться підприємство, що їх прийняло;
- в) розповсюджуються серед визначеного кола осіб;
- г) розповсюджуються тільки серед найманих працівників.

**16) Умови діяльності сільськогосподарського кооперативу визначає Закон:**

- а) «Про власність»;
- б) «Про сільськогосподарську кооперацію»;
- в) «Про фермерське господарство».

**17) Підприємство набуває прав юридичної особи з дня реєстрації:**

- а) в податковій інспекції;
- б) в антимонопольному комітеті;
- в) в органах виконавчої влади.

**18) Суб'єкти аграрного права за формами власності:**

- а) приватні;
- б) змішані, спільні;
- в) сільські.

**19) Підприємство має право найму працівників:**

- а) вільного;
- б) обмеженого;
- в) згідно з Кодексом Законів про працю України.

**20) Зміст аграрних правовідносин:**

- а) суб'єктивні права;
- б) обов'язки учасника;
- в) суб'єктивні права і юридичні обов'язки.

**21) Хто має право на утворення фермерського господарства?**

- а) дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку;
- б) дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку та проживає в сільській місцевості;
- в) дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку та виявляє бажання створити фермерське господарство.

**22) Що таке фермерське господарство?**

- а) це є господарська діяльність з метою задоволення власних побутових потреб;
- б) це є форма індивідуального аграрного виробництва;
- в) це є підприємницька діяльність.

**23) Який правовий режим майна фермерського господарства?**

- а) колективна власність;
- б) змішана власність;
- в) спільна сумісна власність.

**24) З якого віку у дітей фермера може виникати право членства у фермерському господарстві?**

- а) з 16 років;
- б) з 18 років;

в) з 14 років.

**25) На підставі яких правових форм здійснюється використання земель у фермерському господарстві?**

- а) право власності;
- б) право постійного землекористування;
- в) орендне землекористування.

**26) Які особливості господарської діяльності фермерського господарства?**

- а) самостійно визначає цілі, завдання та напрями своєї діяльності по виробництву, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції;
- б) у разі потреби має право залучати до роботи найманих працівників;
- в) діяльність здійснюється виключно за рахунок праці членів сім'ї фермера.

**27) Які документи необхідно додати до заяви про надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства?**

- а) свідоцтво про народження, паспорт;
- б) про досвід роботи у сільському господарстві та наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі;
- в) про досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі;
- г) паспорт, про досвід роботи у сільському господарстві та наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі.

**28) Чи підлягає земельна ділянка, надана для ведення фермерського господарства, поділу між спадкоємцями?**

- а) так;
- б) не підлягає;
- в) так, але на певних умовах.

**29) Форми власності на землю:**

- а) державна, приватна;
- б) державна, колективна, приватна;
- в) приватна та державна.

**30) Хто виступає суб'єктом права приватної власності на землю:**

- а) громадяни України;
- б) орендарі;
- в) члени профспілкових комітетів.

**31) Право орендного землекористування оформляється:**

- а) договором;
- б) договором оренди;
- в) державним актом.

**32) Які повноваження власника переходять до орендаря земельної ділянки:**

- а) володіння;
- б) розпорядження;
- в) користування;
- г) обмежене користування.

**33) Обов'язки власників земельних ділянок:**

- а) використовувати землі за цільовим призначенням;
- б) на свій розсуд підтримувати режим санітарних зон;

в) вносити плату за забруднення водних об'єктів.

**34) Які встановлені терміни користування землею:**

- а) постійне землекористування;
- б) без заздальгідь установленого строку;
- в) тимчасове користування.

**35) В яких випадках припиняється право власності на земельну ділянку:**

- а) добровільні відмова від земельної ділянки;
- б) призову громадянина до лав Збройних сил України;
- в) вступ громадянина в члени сільськогосподарського підприємства.

**36) Ознаки особистого селянського господарства:**

- а) має підсобний характер до суспільного виробництва;
- б) має на меті виробництво товарної маси сільськогосподарської продукції;
- в) введення господарства здійснюється з метою отримання прибутку.

**37) Особисте селянське господарство:**

- а) підприємницька діяльність;
- б) господарська діяльність;
- в) суспільна діяльність.

**38) Який правовий режим майна особистого селянського господарства?**

- а) право спільної сумісної або часткової власності;
- б) право колективної власності;
- в) право власності однієї особи.

**39) Який правовий режим земельних ділянок особистого селянського господарства?**

- а) орендне землекористування;
- б) право постійного землекористування;
- в) спільна сумісна власність.

**40) Які правовідносини можуть виникати в ОСГ?**

- а) договірні;
- б) колективного самоврядування;
- в) земельні.

## **5. Форми контролю знань**

Контроль знань студентів здійснюється шляхом усного опитування, тестування, перевірки конспектів, перевірки результатів письмової самостійної та контрольної робіт, перевірки виконання завдань.

За результатами поточного і підсумкового контролю успішності студентів з дисципліни підраховується загальна сума балів і відповідно до неї виставляється оцінка за шкалою ECTS, оцінка за національною шкалою.

## **6. Рекомендована література**

### **Джерела**

1. Конституція (Основний Закон) України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27.

3. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
4. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 3 вересня 2013 р. № 425-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20-21. Ст. 721.
5. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363.
6. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України від 17 липня 1997 р. № 469/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 39. Ст. 261.
7. Про кооперацію : Закон України від 19 липня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 5. Ст. 35.
8. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 р. № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.
9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
10. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. *Урядовий кур'єр*. 2019. 6 квіт. (№ 67). С. 8-10.
11. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576- XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682.
12. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII . *Відомості Верховної Ради України*. 2018, № 16. Ст. 69.
13. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15 травня 2003 р. № 742-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 29. Ст. 232.
14. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 6 лютого 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.
15. Про аквакультуру : Закон України від 18 вересня 2012 р. № 5293-VI. *Верховна Рада України*. 2012.
16. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 червня 2011 р. № 3677- VI *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.
17. Про молоко та молочні продукти : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1870-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 47. Ст. 513.
18. Про ветеринарну медицину : Закон України від 25 червня 1992 р. (в редакції від 15 листопада 2001 р.) *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 8. Ст. 62.
19. Про племінну справу у тваринництві : Закон України від 15 грудня 1993 р. (в редакції від 21 грудня 1999 р.) *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 6-7. Ст. 37.
20. Про пестициди та агрохімікати : Закон України від 2 березня 1995 р. № 86/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 14. Ст. 91.

21. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.

22. Про безпечність та якість кормів : Закон України від 21 грудня 2017 року № 2264-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 10. Ст. 53.

23. Про затвердження Порядку використання тварин у сільському господарстві : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25 жовтня 2012 р. № 652. *Офіційний вісник України*. 2012. № 91. Ст. 3703.

24. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, пов'язаної з використанням та охороною земель, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань геодезії, картографії та кадастру : постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 року № 801. *Урядовий кур'єр*. 2018. 19 жовтня (№ 196). С. 6.

25. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів Державною екологічною інспекцією : постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 182. *Урядовий кур'єр*. 2019. 29 березня (№ 61). С. 10-11.

26. Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України : постанова Кабінету Міністрів України в редакції від 11 вересня 2019 року № 838.

### **Підручники, навчальні посібники, статті**

1. Аграрне право України : підручник / В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова та ін. ; за ред. В.М. Єрмоленка. К. : Юрінком Інтер, 2010. 608 с.

2. Оверковська Т.К. Аграрне право України : [навч. посіб. у схемах] – Друге видання. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2015. 188 с.

3. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 296 с.

4. Ковальчук С.Я., Оверковська Т.К. Економіко-правові аспекти екологізації аграрного виробництва в Україні : монографія. Вінниця : ПП «ТД Едельвейс і К», 2013. 346 с.

5. Оверковська Т. Правові ознаки органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 94-98.

6. Оверковська Т.К. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення в Україні. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 72-83.

7. Оверковська Т.К. Правове регулювання аквакультури. *Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів* : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 20 квітня 2017 р.)



/ редкол.: ВННІЕ ТНЕУ. Тернопіль : Крок, 2017. Т. 1. Ч. 2. С. 76-78.

8. Оверковська Т.К. Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні : монографія. Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2010. 220 с.

9. Оверковська Т. Правове регулювання безпечності продуктів харчування. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 109-114.

10. Оверковська Т. Правові засади екологізації сільськогосподарського виробництва. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 136-141.

11. Оверковська Т.К. Правова охорона земель від засмічення відходами. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 137-143.

12. Оверковська Т.К. Правові засади охорони водних біоресурсів у сфері аквакультури. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 122-126.

13. Аграрне право України : навчальний посібник / за ред.. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса : Юридична література, 2017. 436 с.

14. Статівка А.М. Аграрне право : підручник. Вид-во «Право», 2019. 416 с.

## 7. Інформаційні ресурси

1. Тестові завдання дисципліни «Аграрне право України».

[http://socrates.vsau.org/web\\_thesaurus/test.php?test\\_code=p392n29](http://socrates.vsau.org/web_thesaurus/test.php?test_code=p392n29)

2. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

3. <http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

4. <http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.

5. <http://president.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Президента України.

6. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

7. <http://www.konspekt.com> - Навчальний портал «Готуємось до занять»

8. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал

9. <http://student.pp.ua/load> - Студентський портал України

10. Методичні розробки (внутрішній сайт ВНАУ):

[http://socrates.vsau.org/fdb/2642/agrarne\\_pravo/1\)\\_robocha\\_programa.pdf](http://socrates.vsau.org/fdb/2642/agrarne_pravo/1)_robocha_programa.pdf)

[http://socrates.vsau.org/fdb/2642/agrarne\\_pravo/2\)\\_silabus.pdf](http://socrates.vsau.org/fdb/2642/agrarne_pravo/2)_silabus.pdf)

[http://socrates.vsau.org/fdb/2642/agrarne\\_pravo/3\)\\_konspekt\\_lektsiy.pdf](http://socrates.vsau.org/fdb/2642/agrarne_pravo/3)_konspekt_lektsiy.pdf)

**Дем'янчук Ю. В.**

**Аграрне право.**

Методичні вказівки для організації самостійної роботи здобувачів першого  
(бакалаврського) рівня вищої освіти

за галуззю знань

08 Право

спеціальністю

081 Право,

Вінниця

2023